

JASONE OSORO, GAZTEEK BIZIKI ESTIMATZEN DUTEN IDAZLEA

Iñaki ZUBELDIA

Biografia

Berdin dio zenbat urte dituzun. Laurogei urteko pertsonak ere barruan darama egun batean izan zen ume txikia. Halakoxea sentitzen naiz ni oraindik ere sarritan, txikia, umea, haurra. Jada badituz berrogei urte eta badakit (gutxi gorabehera) zer nahi dudana. Badakit gauza batzuk hobeto eta beste batzuk okerrago egiten ditudala. Gaur egun esan dezaket idaztetik bizi naizela, sorkuntzatik, baina... Oraindik ere kosta egiten zait idazlea naizela esatea. Ozen esatea. Publikoki esatea.

Bada, horregatik beharbada, badituz nire intseguritateak eta galdetzen didatenean noiz hasi nintzen idazten... atzera, oso atzera egiten dut. Eta irakurtzen noiz hasi nintzen erantzuten dut. Gure etxean liburuak beti egon direla kontatzen dut. Gure ama beti ezagutu dudala etxeko sukaldean liburu bat eskuetan. Komikiak irakurtzea atsegin nuela kontatzen dut. Irudiz eta letraz osatutako bildumekin sartu nintzela ni literaturaren unibertsoan. Eta kontatzen dut entzutea beti gustatu izan zaidala asko. Amak eta amamak kontatutako txikitako istorioak. Lagunek kontatutako gertaerak. Elkarrizketatuek azaldu-tako bizipenak. Horregatik egin nuen kazetaritza. Entzutea gustatzen zitzaidalako eta baita, zergatik ez aitortu, galdetzea ere. Eta zer hobea hirurak, galderak, erantzunak eta idaztea uztartzeko kazetaritza egitea baino. Gero bizitzak gidoigintzaren ateak ireki zizkidana eta hor, telebistan, sormenari egin nion lekua kazetaritzaren mundu erreala alboratuz. Eta gaur egun letren munduak ematen dit jaten, *Berbak* enpresa sortu nuenetik horixe baitut lan-tresna, hitza. Nire literatura-lanak

egiteaz gain, enkarguz ere idazten dut: ipuinak, biografiak, katalogoak, agendak, gidolak, enpresen memoriak, gidak...

Edonola, idaztearen ofizioa gaztaroan izan nituen bi maisu bikalnei zor diet, nolabait. Beraiek jabetu ziren nigan bazegoela ahots berezia. Gustuko nuen idaztea eta txukun egiten nuela esan zidaten. Horregatik, bi irakasle horiek emandako aholkuei kasu eginez irakurtzen jarraitu nuen, eta ikasten eta lan egiten eta, nola ez, baita idazten ere. Nire kasa. Nire kontu. Niretzat, ez beste inorentzat. Tarteka amari erakusten nion nire ipuin bat. Tarteka lagun bati aitortzen nion zerbait idatzia nuela. Tarteka lehiaketa batera aurkezten nuen nire ipuinen bat. Tarteka zerbait irabazi ere egiten nuen.

Eta... eta horrela, galdetuz, erantzunez eta nire sekretua lagunekin konpartituz iritsi zitzaidan nire estreinako lana argitaratzeko aukera. Kazetaria nintzen Elgoibarko astekarrian eta nire lagun baten lagun baten bidez garai hartako *Euskaldunon Egunkarian* argitaratu zuten *Lehenengo aldia* ipuina. Hura izan zen hasiera. Harreman baten hasiera. Gaur arte irauten duena. Xabier Mendigurenek deitu zidan, ipuin hura gustuko zuela esan zidan eta handik bi urtera kaleratu zen *Tentazioak*.

Eta hortxe, oharkabean, irakurle batzuk tentatu nituen. Eta komunikabideak harrিতuta aspaldiko partez emakume gazte bat agertu zelako letren merkatuan, zer eta ipuin erotikoak idazten. Orroa mediatikoa. Prentsa, irratia eta telebista. Emakumea eta idazlea. Eta gaztea. Boom hitza. Pasako da. Moda bat da. Eta horren osteko beldurra eta bertigoa etorri ziren. Eta orain zer? Lehen nobela noizko? Gai izango al naiz?

Lortu nuen adorea ateratzea, beharbada banuelako zer kontatua. Batez ere nahi nuelako zerbait kontatu. Eta nire barne korapiloak askatzeko idatzi nuen *Korapiloak*.

Eta gaur arte badira nire literaturgintzan beste zenbait liburu ere, eleberriak, nerabeel zuzendutako nobelatxoak, ipuinak, kronikak eta abar.

Idazle izatea idaztea bada, bai, idazlea naiz. Idazle izatea jarrera bada, orduan... orduan asko daukat ikasteko. Eta ikasteak, hain justu, ematen dit idazten jarraitzeko motibazioa.

Bibliografia

- Tentazioak, Elkar, 1998. Ipuin bilduma. (*Zazpi kale saria*).
- Isadora, Elkar, 1998. Biografia.
- Euskal idazleen ipuin erotikoak (beste egileekin), Txalaparta, 1998.
- Gutuziak (beste egileekin), Txalaparta, 2000.
- Bakarrizketan (beste egileekin), Alberdania, 2001.
- Korapiloak, Elkar, 2001. Ipuinak eta poemak. (*Zilarrezko Euskadi saria*).
- Jara, Zubia, 2001. Haur eta gazte literatura. (*Juul 1. saria 10-12 urte, 2006; Juul 2. saria 10-12 urte, 2007-2008-2009; Juul 3. saria DBH, 2005*).
- Hora eta Otsoak, Baigorri, 2002. Haur eta gazte literatura.
- Greta, Elkar, 2003. Nobela.
- Jara, bikiak eta bikoteak, Zubia, 2005. Haur eta gazte literatura. (*Liburu Gaztea 1. saria DBH, 2007*).
- Jara Bartzelonan, Zubia, 2007. Haur eta gazte literatura. (*Juul 1. saria DBH, 2008; Juul 2. saria DBH, 2009; Juul 3. saria DBH, 2010*).
- Ezekiel, Elkar, 2009. Haur eta gazte literatura. (*Juul 1. saria DBH, 2010; Juul 1. saria DBH, 2011; Liburu Gaztea 1. saria DBH, 2011*).
- Bi marra arrosa, Txalaparta, 2009. Kronika liburua.
- Jara live, Zubia, 2010. Haur eta gazte literatura.
- Ezekiel nora ezean, 2012. Haur eta gazte literatura.

Itzulitako obrak

- Desnudos, Seix barral, 2002.
- Greta, Seix Barral, 2007.
- Jara, Alfaguara, 2009.

Sariak

- Zazpi kale saria (1998).
- Zilarrezko Euskadi saria (2001).
- Juul 3. saria (DBH), 2005, Jara.
- Juul 1. saria (10-12 urte), 2006, Jara.
- Juul 2. saria (10-12 urte), 2007-2008-2009, Jara.

Juul 1. saria (DBH), 2008, *Jara Bartzelonan*.

Juul 2. saria (DBH), 2009, *Jara Bartzelonan*.

Juul 3. saria (DBH), 2010, *Jara Bartzelonan*.

Juul 1. saria (DBH), 2010, *Ezekiel*.

Juul 1. saria (DBH), 2011, *Ezekiel*.

Juul 1. saria (DBH), 2012, *Ezekiel*.

Liburu Gaztea 1. saria (DBH), 2007, *Jara, bikoteak eta bikiak*.

Liburu Gaztea 1. saria (DBH), 2011, *Ezekiel*.

Sarrera

Jasone Osorok idatzi zuen lehenengo obra *Tentazioak* ipuin bilduma izan zen 1998an. Obra hark nahiko kritika onak izan zituen eta Jasoneren izena ezaguna egin zen euskal letren munduan. Geroztik etorri ziren *Isadora*, 1998an, Isadora Duncan dantzariaren biografia; *Euskal idazleen ipuin erotikoak* bilduman ipuin bat, 1998an; hainbat egileren artean idatzitako *Gutiziak* liburuan narrazio bat, 2000. urtean; beste egileekin idatzitako *Bakarrizketan* liburuan partaidetza bat, 2001ean; *Korapiloak* izeneko liburua, 2001ean, ipuinez eta poemaz osatua; eta *Greta*, helduentzako nobela, 2003an. Eta 2009an, *Bi marra arrosa* idatzi zuen, haurdunaldiari buruzko testigantza liburua. Obra hauek denak helduentzako dira, eta horregatik hemen ez gara sartuko horien analisisan.

Baina Jasonek baditu gazteentzako obra bikain eta arrakastatsuak ere. *Jara* izeneko obrarekin, 2001ean, izugarrizko jauzia eman zuen haur eta gazteen literaturara. Indarrean sartu zen mundu horretan eta indar handiagoarekin jarraitzen du, gazteen erreferentziazko idazleetako bat izanik gaur egun ere. Eta Jasone Osorenen haur eta gazte literaturako ibilbidea eta bere obra aztertuko dugu lan honetan.

Hasteko, txikientzako idatzitako *Nora eta Otsoak*, 2002, ikusiko dugu lehenengo. Otsoen artean hazitako neskatila baten istorio korapilatsua kontatzen du liburua. Neskatilaren gurasoek bizimodu berri bati hasiera emango diote, txalupa batean itsasoratuz. Han zoriotsu biziko dira olatuen eta arraien artean. Baina, Nora jaiotzean, ekaitz beldurgarria altxatu eta itsasoak irentsiko ditu gurasoak, neskatila sehaska batean, itsasoan kulunkan, geratzen delarik bakar-bakarrik.

Olatuek sehaska uharte batera eramango dute, eta ilargi betea izanik, otsoak paseatzera atera dira eta Noraren negar hotsa entzungo dute, goseak baitago. Otso amak esnea emango dio eta piztia hauekin eta Topi izeneko katagorriarekin haziko da neska sei urte egin bitarte. Orduan bakarrik bizitzen ikasi beharko du Topiren laguntzarekin... Eta gizakiak aurkituko ditu eta tragedia etorriko da.

Istoria polita da, hunkigarria, zortzi-bederatzi urteko umeek gustura irakurtzeko modukoa.

Jara, 2001, izan zen Euskal Herriko gazteen artean Jasone eza-gun egin zuen obra. Liburu hau gaztetxoel eta gazteei izugarri gustatu baitzaie eta baleztapen honen froga gazteek eurek emandako sariak dira:

JUUL 1. saria, 2006an, 10-12 urte arteko gazteek emanda.

JUUL 2. saria, 2007an, 2008an eta 2009an, 10-12 urte arteko gazteek emanda.

JUUL 3. saria, 2005ean, DBHko gazteek emanda.

Harrigarria da kasu honetan ere Mondragon Unibertsitatearen izenean argitaratzen den urteroko Haur eta Gazte literaturako Irakur Gidak bere kameraren objetiboa desbideratuta edukitzea, liburu honi Gomendagarri kalifikazioa soilik ipini baitzion, garai batean Miren Agur Meaberen *Itsaslabarreko etxea* eta Fernando Morilloren *Izar-malkoak* liburu bikainel jarri zien kalifikazio berbera, beste liburu kaxkarrago batzuek *Oso gomendagarri* kalifikazioa jaso izan duten bitarte an. Azken bi liburu horiek gero "Haur eta Gazte literaturako Euskadi Saria" jaso zuten. Aitor Aranak suerte txarragoa izan zuen *Amodioaren gazi-gozoek* liburu indartsuarekin, ez Gomendagarri eta ez *Oso gomendagarri* kalifikaziorik ez baitzuen merezi izan Irakur Gidaren egileentzat, eta gero DBHko gazteen artean "Liburu Gaztea 1. saria" jaso izan zuen goleadaz, bigarren sailkatuari egundoko aldea ateraz. Baina, Irakur Gidaren egileentzat liburu hori ez zen gomendagarria nonbait, inolako kalifikaziorik ez baitzioten jarri. Geroztik, milaka eta milaka ale saltzen dira eta gazteek gustura irakurtzen dute, liburu ederra eta indar handikoa baita.

Baina giza-kondizio kaxkarraren txikikeria hauek alde batera utziz, azter dezagun *Jara* izeneko obra.

Neska gazte baten nerabezaroa ageri da nobela honetan, bere lehenengo hilekoa izaten duenetik hasita. Kontakizun bizia da, emakume baten ikuspegitik idatzia eta, hortaz, oso aberatsa, gazteen liburu gehienak orain arte gizonetzkoek idatzi izan baitituzte euskaraz. Arina da irakurtzeko, bizia, elkarrizketa ugariz josia, baina aldi berean neska gazteen psikologia, pentsamenduak, jokaerak, asmoak, esperantzak, kezkek, ilusioak eta desilusioak nahiko ondo islatuta daude obra barruan. Horregatik maite dute hainbeste gazteek obra hau, beren burua islatuta ikusten dutelako protagonistaren eta haren lagunen pertsonailetan. Hizkuntza aldetik liburu txukuna da eta kontakizunaren aldetik zuzena, gauzak, gertaerak eta pentsamenduak zeharka eta metaforetan galdu gabe azaltzen baitira pertsonaien elkarrizketetan. Elkarrizketak sinesgarriak dira, oso biziak, eta batzuetan gazteen jerga edo argota ageri da berorietan, kontakizunari indar berezia eskainiz eta gazteen munduarekiko hurbiltasuna eta konplizitate keinuak azalduz.

Liburu interesgarria da eta irakurtzen jarraitzeko gogoia pizten duen horietakoa hasieratik bukaeraraino. Liburuaren beste ezaugarrietako bat hauxe da: kapitulu laburretan banatuta dago eta horrek erraztu egiten du irakurketa eta istorioaren ulermena.

Lehenengo liburuarekin horrelako arrakasta lortu ondoren, maila altua jarri zion Jasonek bere buruari, baina hurrengo obrak ere ez dira atzean geratu. *Jara, bikoteak eta bikiak* idatzi zuen 2005ean. Liburu honek ere *Gomendagarri* kalifikazio soila lortu zuen Irakur Gidan, baina 2007an "Liburu Gaztea 1. saria" jaso zuen DBHko gazteek botazio bidez emanda.

Jararen bigarren nobela hau aurreko liburuaren jarraipena da eta hari buruz esan dugun guztia esan daiteke liburu honi buruz ere. Neska gaztetxoek lagunartea ageri da (*Jara, Ihintza, Nora*); mutilekiko lehenengo harremanak eta zalantzak (*Urko, Jazz, Xabat*); gurasoekin dituzten ulertuezinak; Anabasa taberna eta alkoholarekin lehenengo kontaktua eta aurreneko zorabioak hori dela eta; anorexiaren arazoa; kanpotik etorritako biki itxura duten neba-arrebak (*Nora eta Xabat, aita euskalduna eta ama Indiakoa dutenak*); jantzi desberdinen xarma; ñauteri festa; Australopithecus musika talde berria... Gazteen intereseko gaiak jorratzen dira hemen ere. Kontakizuna narratzaile orojakile baten ikuspegitik idatzita dago, baina batzuetan filmetako kontakizunaren antza ere badu, kamera hartu eta egoerak eta gerta-

kizunak bata bestearen jarraian jarriko balitu bezala, ikuspegi subjektiboari hainbeste garrantzi eman gabe. Deskribapen oso gutxi dago eta elkarriketa ugari, elkarriketa biziak eta nahiko errealak, gazteen artean eman daitezkeenak. Berrero ere gazteen jerga edo argota sartzen du Jasonek nobelan, kontakizuna sinesgarriago eta biziago egiteko. Gazteen gustuko liburua izateko osagai guztiak ditu.

Bi urte geroago, 2007an, *Jara Bartzelonan* argitaratuko du Jasone Osorok. Hemen neska helduago bat azalduko zaigu, oraindik nerabea baldin bada ere. Liburu hau ez da ageri Irakur Gidan, beraz ez du kalifikaziorik jaso. Baina gazteek biziki estimatu dute eta hauek bai kalifikaziorik onenak eman dizkiote:

JUUL 1. saria, 2008an, DBHko gazteek boto bidez emanda.

JUUL 2. saria, 2009an, DBHko gazteek boto bidez emanda.

JUUL 3. saria, 2010ean, DBHko gazteek boto bidez emanda.

Jarak hamabost urte ditu eta Bartzelonara joan da, aitaren lanbidea dela medio. Hemen dena aldatuko zaio. Hiri handi bateko bizimodua ezagutuko du, lagun berriak, look berria (ilea moztu eta neska helduago eta modernoagoaren itxura hartuko du), eskola berria, lana ere aurkituko du, ordukako lana, ardurak hartzen joateko eta diru pixka bat eskuarterako irabazteko... Hamabost urterekin eta hiri handian aurkitu duen giroarekin bere bizimodua guztiz aldatuko da. Laia, Bartzelonako neska, bere lagun min bihurtuko da eta Oriol, mutil lagun berria, Urko ahantzaraziko diona ia-ia... Amodio harremanak ere ausartagoak izango dira orain herrian bizi izan zituenak baino, Oriolek hemezortzi urte baititu eta esperientzia handia du neskekin... Baina bizimodua asko konplikatuko zaio, Lalak esperientzia berriak izatera bultzatzen duelako, gurasoen borondatearen kontra, eta Oriolek ere pausoak azkar emanarazi nahi dizkiolako, bera helduagoa delako eta bizitzan esperientzia gehiago izan dituelako lehendik. Horrek denak eramaten du Jara gurasoel gezurrak esatera, eskolan gaizki joatera, bi suspentso ateraz, toki batean dagoela gurasoel esan eta bere lehenengo maitasun esperientziak esperimintatu nahi izatera... Baina, gero, gezurrak agerian geratuko dira eta Jarak gurasoen aurrean sentsazio txarra sentituko du: gurasoak defraudatu egin ditu, gaizki jokatu du eta gezurra gezurraren gainean esan die, bi suspentso atera ditu (beti dena aprobaztera ohituta zegoen ordura

arte), ... deseroso sentitzen da bere buruarekin. Laiak ere egoera horretara bultzatu du, gaztea dela eta gaztetasuna aprobetxatu egin behar duela aitzakia jarriz... Oriolek ere ez dio asko lagundu jator jokatzeko; gainera, Jara txoratuta dago Oriolekin... Dena korapilatzen zaito Jarari eta egoera jasanezina suertatzen zaito etxean. Azken momentuan Ferran eta Elena (Jarak zaintzen zuen neska txikiaren gurasoak) modu probidentzialean azalduko dira Jararen etxean, Carla, neska txikia, zaintzera itzul dadin eskatzeko. Eta hauen eta Jararen gurasoen arteko elkarrizketak oker zihoazen gauzak baretzen eta argiago ikusten laguntzen du. Azkenean, Jara bera izango da egin dituen akatsak onartu, barkamena eskatu eta bere buruari zigorrik gogorrena jarriko diona: udan klase partikularrak emango ditu egunero (beraz, ez da herrira itzuliko oporretan) eta aste bukaeratan hilean behin bakarrik aterako da kalera...

Indar handia du kontakizunak eta aurreko bi liburuetan baino konplikatuagoak dira orain barruko korapiloak (Jara helduago egiten ari den seinale), arazoak zailagoak dira eta maitasun kontuak ere modu gordinagoan ageri dira, halaxe bizitzen ari baita neska...

Interes handiz irakurtzen da liburua eta barruko trama oso ondo jositako dago, irakurtzeko gogoia eta interesa liburuan zehar maila altuan mantenduz.

Jasoneren azierro handia izan da gazteen mundutik horren gertu dagoen pertsonaia (Jara) asmatzea eta nobela zirrargarri hauetan txertatzea. Pertsonalaren garapena film batean bezala bizitzen du gazteak liburua irakurri ahala eta hori idazlearen meritu handia da. Pertsonaia sinesgarria izateaz gain, hezur eta haragizkoa da, euren antzekoa. Eta kontakizuna interesgarri suertatzen zaito gazteari. Eta nik esango nuke "plus" bat ere baduela euskal literaturan, emakumearen ikuspegia eta esperientzia, orain arte nahiko gutxi azaldu izan dena gazteentzako narrazioetan.

2009an, *Ezekiel* idatzi zuen Jasone Osorok, hamalau urteko mutil baten gorabeherak eta bizimodua. Kasu honetan ere *Gomendagarri* kalifikazioa solla eman zion Irakur Gidak, eta berriro ere Euskal Herriko gazteek oker ari direla esan diete beren botoekin eta sariekin:

JUUL 1. saria, 2010ean, DBHko gazteek emanda.

JUUL 1. saria, 2011n, DBHko gazteek emanda.

Liburu Gaztea 1. saria, 2011n, DBHko gazteek emanda.

Kasu honetan Jasone mutilen psikologiarekin ausartu da, beste liburu batzuetan Fernando Morillo nesken psikologiarekin ausartu izan den bezala. Eta badirudi gazteei gustatu zaiela Jasonek bere buruari jarri dion erronka eta horren emaitza. Azter dezagun nobela honetako haria:

Ezekielek 14 urte ditu eta Ros ere deitzen diote arreba zaharra-goaren arropa arroxak janzen dituelako. Amarekin eta arreba Mariarekin bizi da. Aitak Ezekielek bi urte zituenean alde egin zuen etxetik.

Arazoak ditu etxean eta kanpoan: istiluak etxean eta eskolan, lagunekin, koadrilaren lokalean, neskekin... Apustu bat egiten dute koadrilako lau lagunek neska bati nork eman lehenengo musua ez-painetan edo ahoan: Leon, motorzalea (nesken artean arrakasta duen mutila), Ola (olagarroak bezala dena ukitzen duena), Etxe (homosexuala) eta Ezekiel (alias, Ros). Eta hauek dira nobelan ageri diren neskak: Elena, gelako politena, eta Maria, Ezekielen arreba. Moto-karrera bat izaten da herrian eta Leonek irabazten du. Hau Elenaren atzetik dabil, baina Maria, Ezekielen arreba, da muxu ematera joaten zaiona. Etxe fundizio zaharrean norbaitekin gelditu da. Beste lagunak zelatatu egiten dute eta hori ustekabea!, zita neska batekin izango zelakoan eta mutik bat agertu da (Jokin). Elenak eta Ezekielek eskolako lan bat egin behar dute elkarrekin. Sexuaz hitz egiten dio Elenak, baina Ezekiel urduri jartzen da. Elenak Leon du buruan, hura gustatzen zaio. Enbrollo handi samarra bizi dute gazteek.

Carla sexologoa, neska ederra, etorriko zaien gelara, sexuari buruzko azalpenak ematera. Mutilen lokalean nesken zerrenda bat azalduko da eta apustuarena ere deskubrituko dute. Mutilak leku txarrean geldituko dira. Neskak objektu sentitu dira eta batzuek gutxietsita ikusi dute beren burua (zerrendan azaldu ez direnek)...

Arazo bat dela eta borroka egingo dute Leonek eta Ezekielek. Gauzak okertu egin dira mutilen artean, eta Ola eta Leon alde batetik eta Etxe eta Ezekiel bestetik geratuko dira. Azken hauek beren gauzak hartzera joango dira lokalera eta gauza ezin dela konpondu diru-

dienean, Leonek eta Ezekielek atzera egingo dute eta elkar besarkatuko dute, aspaldiko adiskidantza berreskuratuz.

Gazteen arteko zailtasunak, maitasun kontuak, musuak, nes-kengana hurbildu ezina frakasatzeko beldurraren eraginez... Gauza asko ukitzen ditu liburuak eta interesa bizi-bizi mantentzen du hasie-ratik bukaeraraino. Ez dakit gaurko gazteek neskeganako afan hori hainbestearinokoa izaten duten. Neskak helduagoak dira eta agian hauen arazoa gehiago da mutilekiko ardura, gustatu nahi izatea, bikote bat bilatzea... Mutiletan ez dakit hainbeste gertatzen den. Gaurko gazteria ez dut hain gertutik ezagutzen eta ez naiz ausartzen ezezkorik ematen. Garai batean nik uste gutxiago ematen zela kezka hori. Gaur, agian bai...

Baina, hala ere, ezin da ukatu nobelak gazteen arteko gai ugari jartzen dituela agerian eta modu gordinean kontatzen dituela, ba-rruan kezka eta ezinegona sortuz, eta dirudienez gazteen artean konplizitate estua lortuz, berauek emandako sariek agerian uzten duten moduan.

Liburu bikaina da *Ezekiel* izeneko nobela hau ere. Eta garrantzi-tsuena, gazteek oso gustukoa dute. Eta gazteen arazoak pil-pilean ageri dira, disimulurik eta bigunkeriarik gabe.

Urtebete geroago, 2010ean, *Jara live* nobela argitaratu zuen Jasone Osorok. Liburu hau ere ez da ageri Irakur Gidan, beraz, ez diote kalifikaziorik eskaini.

Jara helduago bat ageri da nobela honetan. Berezi Lekeitioko jaialdi erraldoira datorren eta hor bizipen bereziak izango dituen neska ageri da, ihintza bere lagunarekin. Gari ezagutuko du, jaialdiko argiztapenez arduratzen den 25 urteko mutil "katxarroa" (bera baino 10 urte zaharragoa), Irma eta Ainhoa lesbianak ezagutuko ditu, Urko bere lehenengo maitasunaz gogoratuko da eta Oriol ere buruan bueltaka erabiliko du. Koktel nahasi samarra, baina Jara helduago honek bere nortasunarekin aurrera egiten asmatuko du hainbeste oztopo ageri zaizkion trabesia honetan. Oso gustura irakurtzen da liburu eta interesa, beti bezala, bizi-bizi mantentzen du.

Orokorrean esan dezakegu Jasone Osoro indar handiz sartu zela gazteen literaturan eta gaur egun ere hala segitzen duela, gazteek egile honen obrak biziki maite eta estimatzen baitituzte. Gazteen kezka, asmo, jokaera eta bizmodua ulertzeko erarekin bete-betean

asmatu du nonbait egileak eta hauek esker onez irakurtzen dituzte haren liburuak eta irakurri bakarrik ez, apreziatu ere bai, beren bo-toekin behin eta berriz saritu baitituzte. Egia da liburu biziak direla, kontakizunaren haria ondo lotuta eskaintzen dutenak, elkarrizketa aberatsak eta sentimenduz eta pasioz beteak ematen dituztenak, eta euskararen aldetik txukunak eta irakurterrazak, sinplekerian erori gabe. Beraz, eutsi zure bideari, Jasone, eta jarraitu gazteentzako obra interesgarri eta gero eta hobeak idazten.

Jasoneren haur eta gazte literaturako ibilbidea hobeto ulertzeko eta ezagutzeko, elkarrizketa sakon samar bat egingo dlogu.

Elkarrizketa

Elkarrizketatzailea: Iñaki Zubeldia (I.Zu.)

Elkarrizketatua: Jasone Osoro (J.Os.)

I.Zu.: Jasone Osorok helduentzako obrekin eman zuen ezagutzera bere burua idazle gisa. Nola etorri zen gero gazte literaturara saltoa? Erraza izan al zen?

J.Os.: Zubia argitaletxeko Joseba Santxok deitu zidan nerabeentzako liburu bat idaztea proposatuz. Hasieran zalantzak izan nituen. Izan ere, sekula ez zitzaidan burutik pasatu adin horretarako idaztea eta ez nekien zer izan nezakeen nik haiel kontatzeko. Baina erronka zalea naiz eta Joseba Santxok badaki nola konbentzitu, beraz... animatu egin nintzen.

I.Zu.: Nola sortu zitzaizun *Jara* pertsonaiaren istorioak idazteko ideia?

J.Os.: Argi neukan gauza bakarra zen protagonista neska izango zela. Hortik aurrera, nire nerabe garalari begira jarri nintzen. Denboran atzera bidaiatu eta 12,13 urterekin nolakoa zen Jasone? Zer sentitzen zuen? Zein ziren bere beldurrak eta ametsak? Horiek guztiak bildu nituen eta horrela hasi nintzen *Jara* perfilatzen. *Jara* ez da Jasone, baina egia da nire bi-zitzan oinarrituta dagoela.

I.Zu.: Badakigu *Jara* liburuak sari mordoa jaso zituela, baina hori geroxeago etorri zen, lau urte pasatu ondoren-edo. Nolako

- harrera izan zuen hasieran kritikaren aldetik eta irakurleen aldetik?
- J.Os.: Egia esan ez dakit. Salmentak beti izan dira onak eta ez dut Jarari buruzko kritikarik irakurri. Ez zait gehiegi gustatzen kritika irakurtzea. Uste dut ahulegia naizela horretarako, onerako eta txarrerako. Nahiago izaten dut nire lanean eragingo ez duen ezer ez irakurri. Parean tokatzen bazait edo norbaitek helarazten badit bai, baina ni ez naiz bila aritzen.
- I.Zu.: Lau urte geroago, 2005ean, idatzi zenuen *Jara, bikoteak eta bikiak*. Jararen pertsonaia jadanik ezaguna izanik, liburu honentzat errazagoa izan al zen bidea? Kritikak eta medioek nola hartu zuten liburua?
- J.Os.: Bidea errazagoa izan zen alde batetik, ze pertsonaiak ondo definituta nituen eta horrek erraztu egiten du kontakizuna. Hau da, badakizunean nolakoak diren pertsonaiak horrek ahalbidetzen dizu egoera diferenteetan nola jokatuko luketen jakitea. Baina lehenengo Jarak izan zuen arrakasta ikusita, zaila zen irakurleak harrapatuko zituen istorio bat sortzea. Bigarren parteak sekula ez direla onak izaten esaten da eta horrek pisua izan dezake sormenean. Halere, gustura aritu nintzen *Jara, bikiak eta bikoteak* idazten eta irakurleek ere gustura jaso eta irakurri zuten. Kritikari buruz aurreko galderan erantzun dudan bera esango nuke hemen eta medioek ere ez zuten zalaparta handiegia sortu Jararen inguruan.
- I.Zu.: Tartean, 2002an, *Nora eta Otsoak* obra idatzi zenuen. Istoria polita izan arren badirudi nahiko isilik pasatu zela kritikaren aldetik. Irakur Gidan Gomendagarri kalifikaziorik ere ez zioten jarri (neu ere ohituta nago hainbat obrarekin ezikusia izatera). Sentsazio hori bera izan al zenuen zuk?
- J.Os.: *Nora eta otsoak* enkarguzko lana izan zen. Gara egunkariarekin banatu zen eta hortik aurrera, nik dakidala, ez zuen bestelako ez oihartzunik, ez banaketarik izan.
- I.Zu.: 2005. urtean gazteak zure obra sarien bidez baloratzen hasien dira. DBHkoek Jarari JUUL 3. saria eman zioten urte horretan. Hurrengo urteetan 10-12 urteko gaztetxoek JUUL lehenengo saria eman zioten behin liburu berari, bigarren

- saria hiru bider eta hirugarren saria beste behin. Nola hartu zituen sari hauek denak Jasone Osorok?
- J.Os.: Sari ederra da irakurleek ematen dutena, ezbairik gabe, sari-rik ederrena. Liburu batek bizirik egoteko biak behar ditu, idazlea eta irakurlea. Idazle batek liburua argitaratzen duenean liburu hori jendearengana iristea nahi du, irakurria izatea. Hori da nire ustea. Zuk idatzitako liburua jendeak irakurtzeaz gain gustuko ere izan duela jakitea gauza ederra da. Idazten jarraitzeko akullu aparta.
- I.Zu.: 2007an, *Jara Bartzelonan* argitaratzen duzu, beste obra supersaritu bat. Zer nolako harrera izan zuen liburuak medioetan eta kritikaren aldetik?
- J.Os.: Medioetan ere uste dut apenas izan zuela oihartzunik. Jara irakurleek eskatu eta bultzatu duten liburua izan da. Nire asmoa ez zen bigarren, hirugarren edo laugarren liburu bat idaztea. Irakurleek eskatuta idatzi ditut. Nik ere badakit zer den adin hori izatea eta gustuko liburu bat amaitzean beste bat eta beste bat irakurtzeko gogoz geratzea. Jararen arrakasta irakurleei zor diet, ahoz ahokoari. Medioek eta kritikak ez dute zerikusirik izan hor.
- I.Zu.: *Jara Bartzelonan* liburuak ere hiru urtetan segidan jaso du gazteen errekonozimendua: JUUL 1. saria eman zioten DBHko gazteek 2008an, 2. saria 2009an eta 3. saria 2010ean. Horrelakoetan ez al da haizea pixka bat burura igotzen?, (maliziarik gabe doa galdera, eh). Zure obra hauek medioen eta kritikaren aldetik aitorten eta estimu berbera izan dutela uste al duzu?
- J.Os.: Ni berez nahiko insegurua naiz eta irakurleen hitzak oso ondo datozkit nire autoestimarako.
- I.Zu.: Idazleak ikastetxeetan programan edo antzekoetan parte hartu izan al duzu? Nolako sentazioak jaso izan dituzu saio horietan? Zer esaten dizute gazteek zure obrari eta zure pertsonaiei buruz?
- J.Os.: Bai, ibiltzen naiz eskolaz eskola. Oso esperientzia aberasgarria da. Abeslariak kontzertuak ematen dituzte eta idazleon bira hitzaldi hauek izan ohi dira. Polita da irakurleak aurrez aurre ezagutzea, zer gustatu zaien eta zer ez jakitea. Beraien

unibertsoa gertutik ezagutzeko parada da eta beraientzat idazten jarraitzeko iturri agortezina.

I.Zu.: Egokiak eta beharrezkoak iruditzen al zaizkizu saio horiek? Irakurzaletasunari mesede egiten diotela uste al duzu?

J.Os.: Beharrezkoak eta egokiak dira, dudarik gabe. Ez dakit irakurzaletasuna sustatzen duten baina motibazio handia da beraientzat irakurri duten liburua idatzi duen hori aurrez aurre ikustea: nolakoa den, nola hitz egiten duen, nola jazten den, zer esaten duen... Idazlea beraiek bezalako pertsona bat dela ikustea inportantea da eta baliteke liburua irakurri eta idazlea ezagututa beste libururen bat irakurtzeko tentazioa ere izatea.

I.Zu.: Nabaritu al duzu saio horien bidez liburu gehiago saltzen direla eta zu ezagutu zaituzten irakurle horiek zure liburu gehiago irakurri nahi izaten dituztela?

J.Os.: Ikastetxeetako zirkuituan sartzeak zuzenean dakar liburu gehiago saltzea. Egia da normalean liburu gehiagoren egarri izaten direla. Beti errepikatzen den galdera da: noizko beste Jara bat? Noizko bigarren Ezekiel? Eta bai, azaltzen dute helduentzat idatzi ditudan liburuei buruzko jakinmina ere. Baletz esango nuke, hau da, irakurzalea denak seguruenik gustatu zaion idazle horren liburu gehiago irakurtzeko gogoia ere izango du.

I.Zu.: Ezekiel obran mutilen psikologiarekin ausartzen zara. Erraza egin al zitzaizun mutilen eguneroko bizimodua, asmoak, grinak, jokabidea... zure istorioan txertatzea? Norbaitekin kontsultatzen al zenuen idatzitakoa?

J.Os.: Jara errazagoa egin zitzaidan ni neska naizelako eta oso ondo ezagutzen dudalako neska nerabeen barne psikologia. Halere, beti izan naiz oso obserbatzailea. Gustatzen zait jendeari begiratzea, jendearen jokaerak aztertzea. Gustatzen zait hitz egin eta entzutea eta lagun onak ditut, neskak eta mutilak. Gustatzen zait irakurtzea, nola ez, eta pelikulak ikustea, eta musika entzutea. Eta horiek guztiak iturri agortezinak dira pertsonaiak sortzeko orduan. Beti esan izan dut inspirazioa supermerkatu batean salduko balitz, supermerkatu onena bizitza izango litzatekeela. Edonola, egia da

Ezekielen kasuan nire bikotearekin gauza asko kontsultatu nituela. Berak 15 urte zituenean nolako zen galdetzen nion eta idazten nituenak berari erakusten nizkion. Mutil baten ikuspegitik Ezekiel eta bere lagunak nola ulertzen ziren jakin nahi nuen. Oso oso baliagarria izan zitzaidan nire bikotea Ezekiel idazteko orduan.

- I.Zu.: *Ezekiel* liburuak ere sari bikainak jaso ditu: JUUL 1. saria bi aldiz (2010ean eta 2011n), DBHko gazteek beren botoekin emanda eta Liburu Gaztea 1. saria (2011n), baita ere DBHko gazteek beren botoekin emanda. Kritikaren eta medioen aldetik horren proportzioko aipamenik eta tratamendurik jaso al du?
- J.Os.: Sentsazioa daukat ezetz. Jara guztiekin aipatu dudana bezala, nire pertzepzioa da prentsaurrekoaren osteko albistetxoia eta gero ez duela oihartzun berezirik izan. Eta kritikarik ez dut nik irakurri.
- I.Zu.: Nola hartu dute mutilek zure liburu hori? Zer esan dizute eskoletara joandakoan?
- J.Os.: Gustatu zale, mutilei eta baita neskei ere. Halere, oraindik orain bitxia da nola neska protagonistatzat duen liburu askorentzat "nesken liburu" den eta, aldiz, pertsonaia nagusia mutila denean bai neska bai mutilei zuzendua. Jara neskek gehiago irakurtzen dute eta aitortu ere gehiago aitortzen dute neskek gustatu zaiela. Gero irakasleek komentatzen didate mutilek ere oso gustura irakurtzen dutela baina kosta egiten zaiela hori aitortzea, erreparoa ematen die. Ezekielekin ez da horrelakorik gertatzen. Baina egia da, logikaz, mutilak gehiago identifikatzen direla Ezekiel eta bere lagunaren abenturekin. Oso harrera ona izan du. Pozik nago, dudarik gabe.
- I.Zu.: *Jara live* da orain arte argitaratutakoen artean haur eta gazte literaturako zure azken liburu. Nola hartu dute prentsak eta kritikoeak? Eta irakurleek?
- J.Os.: Komunikabideek ez diete inolako tratamendurik eskaini ez Jarari ez Ezekieli. Juul saria bera ere ez da apenas aipatzen. Sautrelan bertan ere, nik dakidala, ez zitzaion apenas tarterik eskaintzen haur eta gazte literaturari. Hau da estreinako aldia

nire gazte literaturgintzaren inguruko elkarrizketa egiten didatena. Eta pena da haur eta gazte literaturak hain oihartzun eskasa izatea komunikabideetan, ze azken batean etorkizuneko irakurleak horiek dira eta bereziki mimatu behar genituzke.

I.Zu.: Gazteen literaturako esparru horretan oso ondo moldatzen zara. Pentsatu al duzu inoiz txikiagoentzat idaztea? Agian zure haurrak handitzen joaten direnean idatziko duzu?

J.Os.: Bi ume txiki ditut, bi eta lau urtekoak, eta gauero ipuin bat kontatzen diet, batzuetan neuk asmatua eta bestetan irakurritakoak. Badut ipuin bat edo bese txiki entzat idatzita, baina argitaratu gabeak. Ez dakit, baliteke egunen batean txikiengana hurreratzeko salakera hori egitea.

I.Zu.: Nola ikusten duzu euskal haur eta gazte literatura? Zer hobetu eta zer osatu behar litzatekeela iruditzen zaizu?

J.Os.: Ez naiz batere aditua baina sentazioa daukat gaur egun eskaintza zabala dagoela. Badagoela zer aukeratua. Liburudendara joaten naizenean nire umeentzako ipuinak erostera mundu haluzinante batekin egiten dut topo. Oso ondo zaindutako edizioekin, formatu ezberdinekin, ilustrazio ederrekin.... Umeei begietatik sartu behar zaizkie gauzak, baita letrak ere. Ni neu akordatzen naiz gaztea nintzenean baze-goela sail bat *Joyas literarias* edo deitzen zena eta bertan abenturak eleberri gisa eta komiki gisa, bietara kontatuta zeuden. Halere, askoz zailagoa da gazteengana heltzea haurrengana baino. Gazteak, gaur egungoak batez ere, internet eta sare sozialen diktadurapean bizi dira eta horrek asko oztopatzen du literaturarekiko interesa piztea beralengan. Edonola, ni gaztea nintzenean ere oso gutxi ginen benetan irakurtzeko zaletasuna genuenok. Eta guk ez genituen ez ordenadoreak, ez sakelekoak, ez bideo-jokoak. Agian onartu beharra dago literatura ez dela inoiz gehiengo batek gustuko duen zaletasuna izango.

I.Zu.: Eta nola ikusten duzu kritikoen lana haur eta gazte literatura baloratzerakoan?

J.Os.: Ez dut bereziki jarraitzen gaia, beraz, ezin epai nezake.

- I.Zu.: Zer egin liteke gaurko haurrak eta gazteak irakurzaleago egiteko?
- J.Os.: Erantzuna norbaitek jakingo balu honezkero praktikan jarrita egongo litzateke, ezta? Eskaintza egotea klabea da. Zenbat eta aukera gehiago izan, hobe. Demostratua dago gustuko zerbait aurkitzen edo eskaintzen zaienean berez irakurtzen dutela. Eta gero hor daude aipatu ditugun programak, idazleak ikatetxeetan kasu, edo ipuin kontalariak... Akaso irakurle klub gehiago sortu beharko lirateke gazteentzat, eta beraiei eskainitako ipuin lantegi dinamikoak sortu... Baina, egin ahalak eginda ere, nik uste beti nahiago izango dituztela ikusentzuteko medioak literatura baino.

Adabakiak